سورية
جريدة يومية سياسية حرة
صاحب الامتياز ورئيس التحرير المسؤول
وانيس يازجيان
حلب ص.ب ٨١٤ هاتف ١٣٩٩٠

ՍՈՒՐԻԱ
ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻՒ 22632, ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ ԹԻՒ 814

ԺԴ. ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 99 (4208)
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ,
7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1959

ԳԻՆ՝ 15 Ս. Դ.

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԵՍ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Միջ-Մոլորակնային Կայանը Լուսինին ամենամօտ կէտին կը հասնի այսօր ժամը 17ին։ Անոր առաջին լուսանկարները հասան Երկիր եւ կը քննուին մանրակրկիտ կերպով։

Ակադեմիկոս Պլակոնրաւով յայտարարեց որ Կայանը երկար կեանք պիտի ունենայ։

ՏԻԵԶԵՐԱԳՆԱՑ Ա. ՀՐԹԻՌԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՄԷՆ ՃԻՇԴ ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋ

ՍՈՎԵՏ «ՄԻՋ-ՄՈԼՈՐԱԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅԱՆ» ՄԸ ԱՅՍՕՐ
ԿԸ ՇՐՋԱՆՑՆԻ ԼՈՒՍԻՆԸ ԵՒ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ ԵՐԿԻՐ

ՆՈՐ ՀՐԹԻՌԸ ՊԻՏԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԷ ԼՈՒՍՆԻՆ ԱՄՕԹԽԱԾ ԵՐԵՍԸ ԵՒ ՀԱՒԱՆԱԲԱՐ ՕՂԱԿԱՁԵՒ ՇՐՋԱԳԱՅԻՆ ԵՐԿՐԻՆ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻՆ ՄԻՋԵՒ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Սովետ տիեզերագնաց նոր հրթիռ մը, որ երրորդն է իր տեսակին մէջ, եւ որ կը կրէ «Անջրպետային Միջ-Մոլորակնային Կայան» անունը, Կիրակի առաւօտ արձակուեցաւ Սովետ Միութենէն եւ այժմ կ'ուղղուի դէպի Լուսին։

Մոսկուայի ռատիոկայանը երէկ կէսօրին հաղորդեց որ Միջ-Մոլորակնային Կայանը բնականոն գնացքի մէջ է եւ կը ղեկավարուի Երկրէն՝ հակակշռող մասնաւոր մեքենաներու կողմէ։

Նոր հրթիռը երեք օրէն պիտի հասնի իր առաքելութեան հեռաւորագոյն կէտը, որ պիտի ըլլայ Լուսնէն 10.000 քիլոմեթր անդին։ Ապա ան պիտի օղակէ Լուսինը եւ պիտի վերադառնայ դէպի Երկիր։

Սովետ գիտնականներ կը հաղորդեն որ Միջ-Մոլորակնային Կայանը պիտի տեսնէ Լուսինին այն երեսը՝ որ ցարդ երբեք չէ տեսնուած Երկրէն, եւ այս երեսին կազմութեան, ինչպէս նաեւ Լուսնէն անդին գտնուող անջրպետային միջոցի մասին տեղեկութիւններ եւ լուսանկարներ պիտի փոխանցէ երկիր, շնորհիւ ինքնագործ մեքենաներու, որոնք ցարդ կը գործեն կատարեալ ճշգրտութեամբ։

Մոսկուայի ռատիոկայանը հաղորդեց որ հրթիռը արդէն իսկ կանոնաւոր կերպով Երկիր կը փոխանցէ իր ռատիո հաղորդիչ տեղեկութիւնները, որոնք լրջօրէն կ'ուսումնասիրուին սովետ գիտնականներու կողմէ։

Լուսինին եւս անցնելէ վերջ, Միջ-Մոլորակնային Կայանին ուղղութիւնը հետեւեալ երեք հաւանականութիւններէն մէկը պիտի առնէ.—

Ա.— Լուսինին շրջանը ընել եւ ապա դառնալ Լուսինին շուրջ թեւածող արբանեակ մը։

Բ.— Այս շրջանը ընելէ վերջ վերադառնալ Երկրի մերձակայքը եւ վերստին երթալ դէպի լուսին, միաժամանակ դառնալով թէ՛ Լուսինին եւ թէ Երկրին շուրջ կազմելով այսպէս 8 ի ձեւով շրջագայութեան ուղի մը։

Գ.— Վերադառնալ Երկրի մթնոլորտէն քիչ հեռու կէտ մը եւ ապա շարունակել դառնալ Երկրին շուրջ, ինչպէս այժմ կ'ընէ սովետական Գ. Սփութնիկը, բայց այս հրթիռին շրջանները այդ պարագային պիտի ըլլայ Երկրէն շատ աւելի մեծ հեռաւորութեան վրայ։

Արձակուած ամբողջ հրթիռը կը կշռէր 1553 քիլօ, իսկ միայն կայանը՝ 278 քիլօ։

ԻՆՉՈՒ [illegible]

ԼՈՆՏՈՆ.— Տիեզերագնաց սովետական Գ. հրթիռին արձակումի պահը այս օրերուն զուգադիպած է հետեւեալ երկու պատճառներով, ինչպէս կը հաւատան սովետ գիտնականները.—

Ա.— Այս օրերուն, Հոկտեմբերի 2–4, Լուսինը ամենէն աւելի մօտ պիտի ըլլայ Երկրին։

Բ.— Արձակման այս թուականը ճիշդ երկրորդ տարեդարձն է սովետ տիեզերագնացներուն առաջին հրթիռի արձակումին։

Ինչպէս ծանօթ է, այս հրթիռը Լուսինին մօտէն անցաւ եւ սկսաւ դառնալ Արեւուն շուրջ։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ԿԸ ՀԻԱՆԱՅ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Սովետ տիեզերագնաց երրորդ հրթիռին արձակումէն անմիջապէս վերջ, սովետ գիտնականներ ճշգրիտ ծանօթութիւններ փոխանցեցին իրենց ամերիկացի պաշտօնակիցներուն՝ հրթիռին գնացքի ուղին եւ յարակից ծանօթութիւնները հայթայթելով անոնց։

Այս տեղեկութիւններուն հիման վրայ, ամերիկացի եւ բրիտ. գիտնականները կրցան հետեւիլ հրթիռի գնացքին, եւ հաստատեցին որ անոր ուղղութեան եւ գնացքին մասին տրուած ծանօթութիւնները կատարելապէս կը համապատասխանէին սովետական ցուցմունքներուն։

Անանի աստղադիտարանը 20 վայրկեան շարունակ կրցաւ քաղել հրթիռին ուղարկած պատգամները։

Ամերիկացի եւ բրիտ. գիտնականները միաձայն կերպով կ'ընդգծեն որ սովետական նոր հրթիռին արձակումը հրաշալի իրագործում մըն է, որ կոչուած է շատ աւելի լայն տեղեկութիւններ քաղելու անջրպետային պայմաններուն մասին, քան ինչ որ կրցած էր ընել տիեզերագնաց Բ. հրթիռը։

Ամերիկ. ականաւոր գիտնական Ալըն Ուաթըրմըն յայտարարեց որ այս հրթիռը շատ աւելի մեծ շահեկանութիւն ունի քան իր նախորդը։

Լոնտոնի աստղադիտարանի տնօրէնը յայտարարեց թէ սովետ հրթիռը կրնայ շատ մը մեծարժէք ծանօթութիւններ քաղել անջրպետային պայմաններուն մասին։

Նոյն աստղադիտարանի գիտական աշխատող Տէյվիտ յայտարարեց «Զարմանալի է որ Սովետները այսքան կարճ ժամանակի ընթացքին կրցան անջրպետ ուղարկել այսքան աւելի կատարելագործուած հրթիռ մը»։

Աշխարհի բոլոր կողմերէն գիտնականներ գնահատական շատ մեկնաբանութիւններ կ'ընեն սովետական նոր իրագործումին մասին։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՏԵՂԵԱԿ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Սպիտակ Տան լրատուութեան պատասխանատու Հէկըրթի իմացուց որ տիեզերագնաց նոր հրթիռին գնացքին եւ փոխանցումներուն մասին ժամը ժամին տեղեկութիւն կը փոխանցուի Նախագահ Այզընհաուըրի։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԴԱՏԻ ԿԸ ԴԻՄԷ...

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Իրազեկ շրջանակներ կը տեղեկացնեն որ Նախագահ Այզընհաուըր մտադիր է ամերիկեան Գերագոյն Ատեանին դիմելու, առաջարկելով անոր վերջ տալ պողպատի արդիւնաբերութեան բանուորներուն ընդհանուր գործադուլին, որ յամառօրէն կը շարունակուի Մ. Նահանգներու մէջ, մեծ հարուած հասցնելով ամերիկեան տնտեսութեան։

ՑԱՄԱՔՈՂ ԹՌԻՉՔԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Միջ-Մոլորակնային կայանը երէկ կէսօրին անցաւ իր ուղեւորութեան կէս ճամբան եւ կը շարունակէ իր յաջող գնացքը։

Սովետ գիտնականները կը յուսան որ ան պիտի յաջողի վերադառնալ՝ Լուսինին շրջանը ընելէ վերջ, որմէ ետք պիտի կատարէ Երկիր–Լուսին 8աձեւ օղակային շրջագայութիւնը։

Սովետ Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահը յայտարարեց թէ անջրպետային արարածութիւններ մարդ ուղարկելու ժամանակը այլեւս մօտ կը թուի։

Ուրիշ սովետ գիտնական մը ըսաւ թէ Միջ-Մոլորակնային Կայանը խաղաղ ծառայութեան կոչուած է։ Ան հաստատեց որ Սովետները նպատակ չունին զինուորական խարիսխներ հաստատելու Լուսինին վրայ։

ՍԱԼԱՀ ՊԻԹԱՐ
ԿՈՒՐԱՂԻՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ
ԵՆԹԱՐԿՈՒԵՑԱՒ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Կեդրոնական կառավարութեան Ազգ. Միշկոյթի նախարար Սալահ Պիթար անցեալ օր կուրաղիքի յաջող գործողութեան մը ենթարկուեցաւ Դամասկոսի Իպն Մուճթահատ հիւանդանոցին մէջ։

Այս գործողութեան անձամբ հետեւեցաւ Սուրիական գաւառի առողջապահութեան նախարար Տոքթ. Շաուքաթ Քանաուաթի։

ՊԵՔՏԱՇ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Իրաքեան շրջանակներու համաձայն Խալիլ Պեքտաշ ի բացակայութեան պիտի դատուի, հայրենադաւութեան, ԱՄՀի դէմ դաւաճանած ըլլալու եւ օտար երկրներու միութեան քայքայման համար աշխատած ըլլալու յանցանքներով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Որոշուեցաւ Ազգ. Միութեան (Իթթիհատ Ղաումի) կեդրոնին կազմել յանձնախումբ մը կազմել, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ կապ եւ յարաբերութիւններ հաստատել աշխարհի բոլոր ընկերվարական կազմակերպութիւններուն հետ, ինչպէս նաեւ հրաւիրել այդ կազմակերպութիւններու ղեկավարները ԱՄՀ այցելելու եւ արտաքին ժողովուրդին խօսելու իրենց կազմակերպութեանց ծրագիրներուն շուրջ։

ՀԱԼԷՊԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ՇՈՒԿԱՅԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Նախագահ Նասըր պաշտօն տուաւ Սուրիական Գաւառի գործադիր կառավարութեան պետ Նուրէտտին Քահհալէի, որ զինք փոխարինելով բացումը կատարէ Հալէպի ճարտարարուեստական եւ Երկրագործական շուկային, Հոկտեմբերի 9ին։

Մինչ այդ, Հալէպի ճարտարարուեստական եւ Երկրագործական Դիւանին անդամները միաձայնութեամբ հրաւէր մը ուղղած էին Նախագահ Նասըրի որ անձամբ ներկայ ըլլայ ու բացումը կատարէ ճարտարարուեստական-Երկրագործական Շուկային, եւ տեսնելու Սուրիական Գաւառին անտեսական բարգաւաճումը։

ՎԱՌԵԼԱՆԻՒԹԻ ԳԻՆԸ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Այսօր, Երեքշաբթի օրուընէ սկսեալ գործադրութեան պիտի դրուի վառելանիւթերու նոր սակերը, որոնք նուազած էին կառավարութեան որոշումով։

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ.— Կը տեղեկացուի թէ տեղեկագրեր պատրաստուած են նախարարութիւններու վերակազմակերպման հարցին շուրջ, որ համապատասխանէ ներկայ պայմաններուն։

Այս տեղեկագիրներէն մին կ'առաջարկէ օտար մասնագէտներ հրաւիրել նախարարութիւններու վարչական գործերը կազմակերպելու, կամ ի հարկին ՄԱԿէն մասնագէտներ հրաւիրել նոյն նպատակին համար։

ՓԱՔԻՍՏԱՆԵԱՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՐԱՉԻ.— Փաքիստանի կառավարութիւնը հաղորդեց որ իր օդային ուժերուն հրահանգ տրուած է արգիլել ամէն օդային միջոցին բռնաբարումները, որոնք այնքան յաճախակի դարձած են այս ամիսներուն։

Հաղորդագրութիւնը չի յիշատակեր թէ ո՛ր պետութեան էին այս բռնաբարումները կատարողը, բայց կ'ըսէ թէ խնդրոյ առարկայ պետութեան այս մասին հաղորդուած է թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին։

ԱՅՍ ԻՐԻԿՈՒՆ ԼՈՒՍՆԻՆ ԵՏԵՒԸ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Տիեզերագնաց հրթիռը Լուսին պիտի հասնի 12 ժամէն (Երեքշաբթի իրիկուան դէմ)։

ԹԱՍՍ գործակալութիւնը հաղորդեց որ ան Լուսինին ամենէն մօտ դրուած պահուն, երբ շարժման պիտի ըլլայ դէպի Երկիր, պիտի առնէ Լուսինին ցարդ չտեսնուած երեսին առաջին մարդկային լուսանկարները, ինչպէս այսպէս Լուսինին այդ երեսին ամբողջականութիւնը....

Ինչպէս ծանօթ է, Լուսինը Երկրի շուրջ կը դառնայ միայն մէկ երեսը մեզի ցոյց տալով։

ՀՆԴԻԿԵՒՉԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ՎԷՃԸ

ՊՈՄՊԷՅ.— Վարչապետ Ներու անգամ մը եւս յայտնեց որ Հնդկաստան պատրաստ է Չինաստանի հետ բանակցելու՝ սահմանային անձնական վէճերը հարթելու համար։

Ներու, որ կը խօսէր պամպէյցիներու ծանօթացման բաղմութեան մը առջեւ, աւելցուց սակայն որ Հնդկաստան պիտի բանակցի սահմանային արդարութիւններու մասին միայն, քանի որ երբեք հողային տարածութիւն պարտ չունի ժողովրդային Չինաստան։

Հնդիկ վարչապետը յայտնեց որ այս մասին նոր յուշագիր մը յղած է Չին Էն Լայի, մերժելով անոր հողային պահանջը եւ հերքելով հնդիկ սահմանային բանակներու մասին եղած չինական վերագրումները։

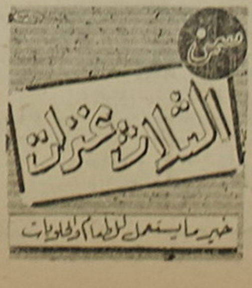

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— ԱՄՀ-ի արտաքին նախարար Մահմուտ Ֆաուզի ՄԱԿ-ի համագումարին մէջ պարզեց ԱՄՀ-ի արտաքին քաղաքականութիւնը, մասնաւորաբար ծանրանալով Սուէզի յարակից խնդիրներուն։

Ան շեշտեց որ Սուէզի ջրանցքը շատ բնական կերպով կը գործէ ազգայնացումէն ի վեր, ու թէ Իսրայէլ անցք չունի անկէ՝ պատճառն այն է որ այս երկիրը տակաւին պատերազմական վիճակի մէջ է ԱՄՀ-ի հետ։

Արտաքին նախարարը պաշտպանեց Սուէզի երթեւեկի յարձակումը եւ պահանջեց Ֆրանսայէն որ դադրեցնէ այս Ալճերիոյ ժողովուրդին անկախութեան պահանջքին։

ԳԱԳԱԹՆԱՅԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ԱՊԱՀՈՎ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Սպիտակ Տան տեղեկատու Ճէյմս Հէկըրթի մեկնաբանեց բրիտ. վարչապետ Մաք Միլըն այն յայտարարութիւնը, թէ գագաթնային հանդիպումը կայանալու բոլոր պայմանները գոյութիւն ունին այժմ։

Ան շեշտեց որ այս հանդիպումին տեղը եւ ժամանակը որոշ կ'ըլլայ այն ատեն միայն երբ արեւմտեան դաշնակիցները այս մասին կու տան իրենց հաւանական որոշումը։

Հէկըրթի մերժեց հաստատել թէ գագաթնային հանդիպման մասին բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան դաշնակից պատասխանատուներու միջեւ։

Մաք Միլըն որ մը առաջ յայտնած էր որ գագաթնային հանդիպումին տեղը, թուականը եւ անոր մասնակցող անձերը որոշուած են արդէն, բայց այս մասին պաշտօնական հաղորդում պիտի չըլլայ մինչեւ բրիտ. խորհրդարանական ընտրութիւններուն օրը (8 Հոկտ.)։

ՄԱՀԱԶԴԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր ցաւով կ'արձանագրենք, որ Կիրակի գիշեր 4 Հոկտ. 1959, իր մահկանացուն կնքեց Տ՝

ՏԿ. ԳԵՐՄՈՒՀԻ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

յանկարծակի եւ անակնկալ հիւանդութեամբ մը, ծաղիկ հասակին մէջ։

«Սուրիա» իր ցաւակցութիւնները կը ներկայացնէ հանգուցեալին պարագաներուն։

[illegible]

ԽՐՈՒՇՉՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

ՄՈՍԿՈՒԱ.— Սովետ վարչապետ Նիքիթա Խրուշչով Մոսկուա վերադարձաւ Փեքինէն՝ վերադարձի ճամբուն վրայ այցելելէ ետք Սիպերիոյ ծայրագոյն շրջանները, ուր եղաւ Վլատիվոստոքի ռազմանաւահանգիստը։

Խրուշչով Փեքինէն Վլատիվոստոք գնաց Թու 114էն աւելի փոքր օդանաւով մը, որով ճամբորդած էր Մոսկուայէն Փեքին։ Թու 114ը տրամադրուեցաւ Անդրէյ Կրոմիքոյի, Միխայիլ Սուսլովի եւ սովետ պատուիրակութեան միւս անդամներուն, որոնք Մոսկուա վերադարձան՝ ուղղակի Փեքինէն գալով։

Սովետ վարչապետը Վլատիվոստոքի մէջ ջերմօրէն ընդունուեցաւ տեղւոյն հաւաքուած քաղաքացիներու կողմէ։

Փեքինէն ճամբայ ելլելէ առաջ, Խրուշչով ուղերձով մը շնորհաւորեց ժողովրդային Չինաստանի վերջին տասնամեակի յաջողութիւնները եւ գովեց չինական ժողովուրդին բարեկամութիւնը։

ՆԱՄԱԿ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ

ՅՈՎ. Հ. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Ամէն անգամ, երբ Երեւանի մանկական կարի ֆաբրիկայում սկսւում է աշխատանքային օրը, արհեստից արհեստ է անցնում միջահասակ, ալեխառն մազերով մի մարդ։

Տարիներն իրենց խաչական կնիքն են դրել նրա դէմքի գծագծերին։ Նա քայլում է ծանր ու ինքնամփոփ և նրա զննող ու պրպտուն աչքերը կանգ են առնում մերթ արտադրողի, մերթ արտադրանքի վրայ։

Նա ընդհանուր արտելի տնօրէնն է։

Կարի արհեստանոցի բաց լուսամուտներից լսւում է գործարանային աղմուկը։ Այն իր հետ բերում է արթնացող քաղաքի հեւքն ու հեռաւոր դաշտերի փչեցրած հողի բոյրը։ Արեւի ճառագայթները հեղւում են մեքենաների նիկելեայ մասերի, թաւշեայ, բրդէ և բամպակեայ գունագեղ կերպասների ու կարւած մանկական հագուստների վրայ։

Արտելի տնօրէնը մէկ-մէկ առնում է կարերը։ Նրա աչքից չեն վրիպում կարուածից դուրս ընկած ամենափոքրիկ սխալները, կոճակի ճեղքի սխալ ամրացած ժապաւէնը, փախած թելը։

Երկար ժամանակ նա կանգ է առնում ձեւարանում։ Համարեայ ամէն օր կից գործքում գտնուող հագուստների մշակման լաբորատորիան նորանոր նմոյշներ է ստեղծում։ Ձեւարարական ձեւիչները վարպետ ձեռքերի զգուշութեամբ գծագրեր և նախշեր են կատարում իրար վրայ դրւած կտորեղէնների վրայ, աշխատելով դուրս չգալ նմուշածների եզրերից։ Արտելի տնօրէնը ոչ միայն քննում է կարուածքը, այլև սուզում խորքի ուղղութեան՝ արդէ՞ք թարս է, նախշերի ներդաշնակութեան՝ արդէ՞ք կատարեալ է։

Եւ այսպէս կրկնւում է ամէն օր։

Այսպէս միայն կարող է արտասովոր արդար, բազմափորձ և հմուտ դերձակը։

Երկար, շա՜տ երկար ճանապարհ է անցել այդ մարդը աշխարհում և ունի քանի իր անցած ճանապարհները հանդիպել տարբեր ազգերի ու ցեղերի, որոնց լեզուն, ոգին, կենցաղի հետ ուսումնասիրել նաև տարազները և առնել իր կեանքի թելերով կարել մինչեւ այսօր։

Իսկ այդ թելը գալիս է հնագոյն ժամանակներից, հին Արաբկիրում դերձակութեան յայտնի երկաթի Առաքելեանների համեստ ընտանիքից, որ հիմա չկայ…

* * *

Վերջերս նա մի նամակ ստացաւ Ամերիկայում գտնուող իր մի հնաւոր հայ բարեկամից։ Հարկաւոր էր գրել պատասխանը։ Բարեկամը հարցնում էր վարպետ Պօղոս Առաքելեանից նրա նոր կեանքի պայմանների մասին, հայրենիքից, ընտանիքից, աշխատանքից։

Եւ ահա, մի քանի երեկոյ է, ինչ աշխատանքից տուն վերադառնալով, հագնելով ընթրելուց յետոյ, վարպետը փչում է իր առանձնասենեակը ու բազկաթոռի մէջ ընկած, նայում է ծընկերին բացւած բարեկամի նամակին։

Ինչպէս միշտ գործանոցին այս օրերին լուսինն իր արծաթափայլն է ցանում քաղաքի վրայ, իսկ լուսամփոփի վարդագոյն շողերի տակ պատերի գորգերի վրայ խաղում են ցանցանման ստուերները։ Երբեմն կից սենեակից լսւում են ծիծաղի և աշխոյժ խօսակցութեան ձայներ։ Դա վարպետի ընտանիքն է որ դեռ վեր չի կացել ընթրիքի սեղանից։

Ի հարկէ, լաւ կը լինէր անցնել նրանց մօտ, ազատել գործանոցային այդ ցնցցւին երեկոն։ Սակայն հիմա այս է կարեւորը։ Հարկաւոր է պատասխանել հեռաւոր բարեկամին։ Բայց պէտք է տալ հայրենիքի՛ց, ընտանիքի՛ց, աշխատանքի՛ց։

Հանգիստ, լռութիւն։ Պէտք է կենտրոնանալ։ Եւ վարպետն առաջ տանում է անցած կեանքում զգում է դրա պահանջը։

Բայց ինչի՞ց սկսել։ Հնարաւո՞ր է արդեօք մի կեանքում մի քանի կեանք ապրել և այդ բոլորը ամփոփել մի նամակում։

Եւ նա դանդաղօրէն բարձրացնելով գլուխը, աչքերը յառում է դիմացի պատի վրայ կախուած լուսանկարներից մէկի վրայ։

Յիսնաւոր մի տղամարդ է, սեւ բեղերով ձուլուած օձիքով…

Հայրն է՝ Արաբկիրցի դերձակ Մկրտիչը…

Զոհւած՝ 1906-ին։

Ջրախեղդ եղած թրքական բանտում Արաբկիրից Հալէպ ճանապարհին քանից աւելի իր ընկերների հետ։ Բոլորն էլ արհեստաւոր…

Այդպէս, էլ երբեք չտեսաւ հօրը, որ մեծացաւ…

Եւ մի օր էլ իր համար ճամբու պաշար կապեցին։ Տասնհինգ տարեկանում արդէն կարելի էր պանդխտել…

Այդ 1914ին էր։

Եւ ահա Հալէպը։ Արեւելեան շուկայի մը անկիւնում, տարիներից ի վեր իր նեղլիկ դերձականոցում կուչ եկած հօրեղբայրը։ Ինքը կրակ է չաղացնում արդուկի համար և լսում հօրեղբօր մելամաղձոտ երգը՝ հայոց «Կռունկը»։

Բայց նա լուրեր չի բեր Արաբկիրից, մօրից, որ արդէնք նրանք թէքից ճամբու պաշարը եղբօրից, որուն նուիրեց իր կարկտած այլուրինարանը, քրոջից, որին խոստացել էր Հալէպից նոյնիսկ թաշկինակներ ուղարկել…

Ու հօրեղբայրը երգում է իր սիրած երգը, որի մէջ տանջւում է ամբողջ Արաբկիրը։

«Այլ ո՞ւր կա սեղ ճաղցրիկ,
Այլ ո՞ւր կա սեղ ճաղ րիկ,
Մաղցուն կա իւր ճայրենիք,
Իւր ճայրենիք…»

Ու մի օր էլ սեւ լուրեր են հասնում հայրենիքից։ Գերդաստանը անգահանւած, վարժարանը ապանւած, Արաբկիր…

Այդպէս, էլ երբեք չի տեսնում հօրը, մօրը, եղբօրը, քըրոջը, որին թաշկինակներ էր խոստացել, և բոլոր, բոլոր հարազատներից…

* * *

Դիւանի ձեռքերի մէջ առած, վարպետը ճգնում է կենտրոնանալ։ Այնուամենայնիւ պէտք է գրել հեռաւոր բարեկամին։

Ահա իր ամուսնութիւնը։ Մարի, Հալէպ, գինուորագր, ամուսնութիւն…

Մարին էլ կորուսի է, գուցէ յար և նման վարուժանի եր-

(Շար.ը Դ. էջ)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՍՓՈՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՎԵՐԵԼՔ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՅ ԱԽՈՅԵԱՆՆԵՐ
36 ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻՆՈՑ ՆՈՐ ՍԹԱՏ ՄԸ
ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼԻՃ ՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Նման գրական, գիտական, արուեստագիտական եւ այլ մարզերու մէջ գլխապտոյտ պատճառող յառաջդիմման, Ս. Հայաստանը մարզական գետնի մէջ ալ իր երկնասլաց խոյանքը ունի։ Երբ հետեւինք տարուան մարզական շարժումներուն, արտասահմանի հայերուս կը մնայ խանդավառիլ անոնց առջեւ։

Ահա կը տեսնենք ամբողջ Հայաստանի ժողովուրդին ցնծութիւնը, երբ Երեւանի «Սպարտակ» Միութեան ֆութպոլ խումբը 120 խումբերու մէջէն բովանդակ Խ. Միութեան մէջ չորրորդ կը հանդիսանայ, նոյն ցնծութեամբ է որ անոնք կը հետեւինք նոյն այդ Միութեան բ. բաժանմունքի ֆութպոլի խումբին տարած յաղթանակներուն, որը 130 խումբերու մէջէն միակն է որ տակաւին որեւէ պարտութիւն չէ կրած։

Այս տարի եւս, Երեւանցի սպորտի վաստակաւոր վարպետ Վ. Ենգիպարեանը, 3րդ անգամն ըլլալով Եւրոպայի բռնցքամարտի ախոյեան հանդիսացաւ։

Կը տեսնենք միջազգային մրցումներ որոնք տեղի կունենան Հայաստանի մէջ.— Բռնցքամարտ՝ Մոսկուա—Հայաստան որ կը վերջանայ 3-7 կէտով ի նպաստ Հայաստանի։ Ըմբշամարտ՝ Ռումանիա—Հայաստան 5—5, 2—5ով, նոյնպէս ի նպաստ Հայաստանի։ Բինկ բոնկ՝ Պուլկարիա—Հայաստան 5—1 ի նպաստ հիւրերուն։ Եւ նման այլ մրցումներ որոնք հազարաւոր հանդիսականներու ներկայութեան է որ տեղի կ'ունենան։

Մեր հայրենիքը տարւոյս Յունիսի 20ին հրաշալիօրէն կազմակերպեց Հանրապետութեան հինգերորդ սպարտակիադան, որուն մասնակցեցան 139.303 մարզիկներ հաստատելով 11 նոր մրցանիշներ։

Պարզ գաղափար մը կազմելու համար, մարզական գետնի վրայ մեր երկրի ունեցած մեծաքայլ յառաջդիմութիւններու մասին, կ'արժէ յիշել որ 1925ի Ա. Սպարտակիադային կատարեցան հինգ մարզական խաղեր (ֆութպոլ, պասքէթ պոլ, ծանրութեան բարձրացում, մարմնամարզութիւն եւ թեթեւ աթլէթիզմ), մասնակցութեամբ 150 մարզիկներու։ 1933ի Բ. Սպարտակիադայի մասնակցեցան 691 մարզիկներ։ 1945ի Գ. Սպարտակիադայի ֆինալիստ կային 1500 մարզիկ։ 1956ի Դ. Սպարտակիադային մասնակցող մարզիկներուն թիւը արդէն հասած էր 92,359ի, ֆինալիստ մարզիկներուն թիւն ալ 1976ի, իսկ այս Ե.րդ Սպարտակիադայի ֆինալիստներու թիւը կը բարձրանար 4352ի։

Ս. Հայաստանը իր խորհրդային յառաջացումին մէջ իրբեւ յառաջացած մարզիկներ ունի աշխարհի կրկնակի ախոյեաններ Ռ. Ազարեանն ու Ի. Նովիկովը, աշխարհի ուժեղագոյն բռնցքամարտիկներէն Վ. Ենգիպարեանը, ինչպէս նաեւ ազատ ոճի ըմբըշամարտիկ Ն. Մուշեղեանը, սուսերամարտիկ Վ. Ջերնիկովը, թեթեւ աթլէթ Վ. Ռոմէյեանը եւ շատ շատեր։

Ու ահա Հայաստանի վերջին միջազգային մարզական ելոյթը Մոսկուայի մէջ, 8 Օգոստոս 1959ին։

Ահա Լենինի անուան կեդրոնական մարզադաշտին մէջ համամիութենական Բ. Սպարտակիադային բացման օրը, տասնեակ տասնեակ հազարներով մարզասէրներ, միահամուռ, արատընդոստ ծափահարութիւններով ու բացականչութիւններով կ'ողջունեն Հայաստանի խումբը կազմող 206 մարզիկները, որոնք մաքուր ու գեղեցիկ զգեստաւորումով ու համաչափ քայլերով մարզադաշտէն ներս կը մտնեն, իրենց գլուխները հպարտօրէն բարձր բռնած Արարատի գագաթներուն նման։ Ու բացականչութիւնները իրենց գագաթնակէտին կը հասնին երբ կ'անցնի այն խումբը որ կազմուած է հայ ախոյեաններէն՝ որոնց կուրծքերը ծածկուած են աշխարհային զանազան պատուանշաններով։

Ամբողջ խաղերու ընթացքին Հայաստանցիները կը գրաւեն առաջնակարգ տեղեր՝ 61 հոգի կ'արժանանան ոսկի, արծաթ, պրոնզ մետալներու եւ այլ մրցանակներու։

Բայց Հայաստանի ղեկավարները չեն գոհանար իրենց ունեցած մարզիկներու ներկայ թիւովն ու անոնց ձեռք բերած արդիւնքներովը։ Անոնք նպատակ ունին մինչեւ 1965 թուականը՝ գործօն մարզիկներու թիւը բարձրացնել 350—400 հազարի, եւ ասիկա կարելի կը դառնայ միմիայն դժուարին ու տքնաջան աշխատանքով եւ ոչ թէ պարապ խօսքերով։

Ահա կը տեսնենք Հրազդանի ափին բարձրացումը նոյն մարզավայրի մը, որուն կեդրոնական դաշտին շուրջ պիտի կարողանան հանգստօրէն նստիլ 36 հազար մարզասէր հանդիսականներ, իսկ փոքր դաշտին մէջ որ պիտի ունենայ հինգ հազար նստատեղի, պիտի կառուցուին լողաւազան, հեծելանիւի հրապարակ, հրաձգարան, ու այս բոլորի կողքին շարք մը հրապարակներ՝ միմիայն մարզերու համար։

Այս մարզավայրէն զատ հրաշալիք մը եւս պիտի զարդարուի, այն ալ Երեւանի արուարձանին վրայ որ ստեղծուած է Երեւանեան լճին, յիսուն հեկտար տարածութեամբ, որը մեծապէս պիտի ծառայէ քաղաքացիներուն ջրային զանազան մարզումներ…

(Շար.ը Դ. էջ)

ԳԻՇԱՏԻՉ ԳԱՅԼԸ

ԿԱՄ

ՊԱՅՔԱՐ ԳԵՐՄԱՆ ԼՐՏԵՍՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

ԳԻՆ ՍԱՔՍՕ ԻՔՈՒԱՆ

Լօրտը հագիւ այս խօսքը աւարտած էր, երբ Լուիզ ուճապարանօք ներս մտաւ ու ըսաւ.

— Ներողութիւն տէր իմ, Պաւէլ ձեռքի պայուսակը հոս մոռցած է։

Այս բանով մտահոգ բազկաթոռէն, պայուսակը առաւ և բարեւելով դուրս ելաւ, առանց մտքէն անցընելու թէ վերջին այցելութիւնն էր որ կու տար այդ պալատին։

Հազիւ Լուիզ դուրս ելած, լօրտը ըսաւ.

— Փօլ՝ հետապնդէ՛ զինք ինչպէս որ հրահանգած էի քեզի, տեսակը, այս մարդը յիմարի նման սիրահարած է աղջկան, սակայն հետաքրքիր է թէ ինչ պիտի ըլլայ աղջկան զգացումը, երբ զայն արիւնլուայ վիճակի մէջ տեսնէ իր թեւերուն մէջ…

Յետոյ պահ մը լռելէ ետք շարունակեց.

— Մենք կառնենք արեան տեսքը… այնպէս չէ՞ Փօլ… Ներկայացնեմ ցուցակը բոլոր անոնց՝ որոնք դժոխք գրկեցինք…

— Վերին հրահանգներ են Փօլ ու հիմա անհատ։ Իսկ բացակայութեանդ ես անձամբ պիտի հսկեմ մեր դրամարկղին վրայ…

ԴԻԼՈՒԽ Թ.

ԼԻՒԲԵՆ ԲԵՄԻ ՎՐԱՅ

Լուիզ ու Պաւէլը փոխադրող ինքնաշարժը կանգ առաւ աղջկան պանդոկին առջեւ։ Պաւէլ ինքնաշարժէն իջնելով հազիւ քանի մը քայլ առաւ դէպի պանդոկին դուռը, արձանակի փամփուշտներու պայթիւններ լսուեցան, ու Լուիզ արեան ճապաղիքներու մէջ ինկաւ ինքնաշարժին մէջ…

Իրարանցում մը առաջացաւ, հետաքրքիր մարդիկ հաւաքուեցան ինքնաշարժին շուրջ, ոստիկանը խառնուելով հետաքրքիրներու բազմութեան մէջ, հետքը կորսնցուց։

Պաւէլ դէպի ինքնաշարժը վազեց, ու երբ Լուիզի արիւնլուայ դիակը տեսաւ, առաւաց ու ձեռքերովը երեսը գոցեց այդ սոսկալի տեսարանը չտեսնելու համար։

Ոստիկանութիւնը շուտով հասաւ և շրջապատեց դէպքին վայրը։ Ոստիկանութիւնը սակայն Պաւէլին մօտենալէ առաջ, աղջիկը տեսաւ Լիւբէնը որ իրեն կը մօտենար։ կամաց մը ձեռքի պայուսակը առաւ տարաւ, որովհետեւ գիտէր թէ ոստիկանութիւնը զինք ոստիկանատուն պիտի առաջնորդէր հարցաքննութեան համար, քանի որ ինք դէպքին հետ կը գըտնուէր։

Պաւէլի կողմէ պայուսակին Լիւբէնին տրուիլը սակայն աննկատ չմնաց. մէկը միայն նշմարեց այդ պարագան, այդ ալ ճերմակ փողն էր… որ համոզուած գտնուեցաւ թէ պայուսակին մէջ անպայման կարեւոր գաղտնիք մը կար որ աղջիկը կ'ուզէր զայն ոստիկանութեան աչքերէն հեռու պահել, այլապէս ինչո՞ւ համար պայուսակը լօրտին հիւրասրահին մէջ մոռնալ ձեւացուց…

Փօլ առանց ժամանակ կորսնցնելու փողոց լօրտին մօտ փախաւ ու սարսափի մատնուած վիճակով մը… Իրեն այնպէս թուեցաւ որ աղջկան պայուսակին մէջ անպայման կարեւոր գաղտնիքներ կային և անոնք Լիւբէնի ձեռքը անցան…

Լօրտը Փօլը այդ վիճակին մէջ տեսնելով հարցուց.

— Ի՞նչ ունիս, արդեօ՞ք անախորժ բան մը պատահեցաւ որ այս վիճակը առած ես… պարտականութիւնդ պահանջուած ձեւով կատարեցի՞ր…

— Այո՛ տէր իմ, ամէն բան ուզածիդ նման կատարուեցաւ, սակայն…

— Սակայն ի՞նչ…

— Սակայն Պաւէլ…

— Ի՞նչ ունի, ի՞նչ պատահեցաւ աղջկան շուտ ըսէ։

— Դուն տեսա՞ր այն պայուսակը որ Պաւէլ հոս մոռցած էր և Լուիզ ետ եկաւ ու զայն առաւ։

— Ի՞նչ կայ որ։

— Պաւէլ այդ պայուսակը Լիւբէնին տուաւ ոստիկանութեան հասնելէն առաջ։ Անպայման այդ պայուսակին մէջ Լիւբէնը հետաքրքրող բան մը կար… և ինծի կը թուի որ աղջիկը կը խորհէ մեզ, որովհետեւ Լիւբէն պայուսակը առնելէ վերջ անմիջապէս հեռացաւ։ Ես կատարելապէս համոզուած եմ որ հարցին մէջ լուրջ վտանգ մը կայ…

ՀԱԼԷՊ (Շար. 29) Թարգմ. ՎԱՀԷ

ՏՈՒՐԹ ՓՈՒԼ ՆԻՇԱՆՍ

Խարխղուած զինակոչ մը, թէ փաճայ ու ծաղկաքան մը կը տեսնէ «Թայմ» Տէր. Փօլ Նիշան մը համար, որու նկարագիրներ կ'երկաստաղական տարօրինակութիւն։

Զուիցերիոյ Մոնրէօ քաղաքին մօտերը էլիինէ մը անի ան մեծ գաղթականի, խարխղուած քաներ տեղի կ'ունենան։ Ականատես մարդիկ այցելուներէն կուսան, երբեմն կը մնան մէկ հաճի օդար ու դուռ կ'նլլն անիի ման առաջ... Նամակատան գրասէր անէն օր պիկ'ատնն էլինինի դուռը իր նոր բերելով նամակներու ծրարներ՝ որոնք կամ խնդրանքներ են եւ կամ առաջարկութիւններ։ Եւ Տէր. Փօլ Նիշան որ ոչ ծանօթ կ'րնէ բերբերու մէջ ու ոչ ալ գիրեր կը գրէ իր նամակները բացառող, սարքերէ ի վեր խաղաղութեամբ, անտարբեր գողերու մէջ է բարձր օրչանակներու մէջ ամէն օր գրելի ամէն կողմ։

Ո՞վ է այս մարդը։

Այսօր 77 տարեկան է ան։ Ծնած է Պեռն, Զուիցերիա։ Հայրը բանկեր, պահելու ու մանուկ ծնած ծայր աստիճան աղքատիկ էր։ Փոքրանց Փափանին... ոսկեզօծ իր միջնադարեան ծառայող դասակարգն ... [illegible] ... 1920ական թուականներուն սոսկալի փորձով մը կը բերած մանտառի տարիներ ... զինուորական խարճղուած յատկութիւններով։ Այդ օրչանին էր որ ցեխին Վօրանթ կասիկներու ամօթալի ծերացած աղմկարգ վրայ կը փոխադրէ։

Եւ Տէր. Փօլ Նիշան խարճելով թէ ինքն ալ կարող է կենդանիներու սոսկ գործարաններ մարդոց վրայ փոխադրելու։ Առաջին «զիկոլի» պատանելու 1931ին Մեռսէ կին մը զինեց բոնն։ Ու ծիլը խոստ թէ շատ ծեր է ան, կարենալ գործողութեան մը դիմադրելու համար։ Առանց վարանելու եւ ինքնուանը խոսելու, Տէր Նիշան ներարկում մը բրաւ հիւանդին։ Տակաւին նոր ծնած գառնուկի մը բարակի ռոխեն պատրաստուած ներարկ մըն էր այդ... Եւ սպասեց, որպէսզի ... մնացի հիւանդը։ Բայց հիւանդը չմեռաւ։ Տասը տարի վերջ, երբ արդէն 75 տարեկան էր, գրեց «իր սիրելի բժիշկին» թէ կատարեալ առողջ կը զգայ ինքզինք։

Այդ եղաւ յաջողութեան բանալին։ Տէր. Փօլ Նիշանի անունը չէր զիջեր ինչպէս սկսաւ լրանալ ամէն կողմ։ Եւ բնականաբար հարիւր բժիշկներ սկսան վարկաբեկել զանիկա։ Ուղիղներ կան նախանձը անկասելի մարգանին, իր արժէքաւոր նմաններուն դէմ։ Միակ օրինակ մը պիտի բաւէ ցոյց տալու համար թէ մարդիկ որչափ կրնան չար ըլլալ երբ մէկը յանկարծ իր գիտութեամբ, միւսերով ու արժէքով զիրենք անցնի գանկնէ։

Պիոս ԺԲ Պապին հիւանդութեան օրչանին էր 1954ին։ Ուրբ կերպով Տէր. Փօլ Նիշանի դարմանումը փրկեց Հոգեւոր պետ սրբազան մահէ մը։ Բայց որովհետեւ հիւանդութիւնը երկարեցաւ, հակառակորդներ լուր տարածեցին որ «տարօրինակ» սխալ պիտի չուն բրած ու պարզապէս վտանգած էր Պապին կեանքը։ Բայց անմիջապէս իրականութիւնը այն է թէ Վատիկանի գանձաչափ բաւ ունեցան եւ հակառակորդներու շահերուն, ապացուցին մինչեւ այսօր վախնալով այդ մարդը որուն կը յանձնուէր կը քալէ բոլոր իր ... [illegible]

Այդ օրէն վերջ ... Տէր Փօլ Նիշանի մէջ ... [illegible] (այսօր մնացած է) ... [illegible]

(Տես. էջ 4)

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ «ՆԱՄԱԿՆԵՐ» 335 էջ, Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններու Ակադեմիայի Հրատարակչութիւն, Երեւան, 1959։

Հայ մեծագոյն ողբերգու Պետրոս Ադամեանի գրած մօտ հազար նամակից մեզ հասել է 200-ը։ Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների ակադեմիայի հրատարակած նոր այս ժողովածուն պարունակում է Պ. Ադամեանի 182 նամակները՝ որոնք նա գրել է իր կեանքի վերջին տասնամեակում։ Դրանք ուղղուած են ժամանակի աչքի ընկնող արուեստագէտներին, հասարակական ու մշակութային գործիչներին՝ գրող Ղ. Աղայեանին, «Մշակ»ի խմբագիր Գրիգոր Արծրունուն, դերասաններ Գ. Չմշկեանին, Մարի Ջաւախեան Նշանեանին Գ. Բաբինյանին, Վ. Սուրէնեանին եւ ուրիշներին։ Ժողովածուում զետեղուած նամակների մեծ մասը հրատարակուած են մեծ արտիստի մտերիմ բարեկամների ու ընկերներ Ս. Ճանփազեանին եւ Ալ. Սեւբանեանին։

Մի շարք նամակներ որ Պ. Ադամեանը գրել է այլ լեզուներով, ժողովածուում տրուած են հայերէն թարգմանութեամբ։

Հայ մեծատաղանդ ողբերգակի նամակների ներկայ ժողովածուն կազմել եւ ծանօթագրել է բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու Գ. Ստեփանեանը։

Ա. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆ «ՀԱՅ ՆՈՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ» (Նկարիչական լուսանկարով) 629 էջ Հայպետհրատ, Երեւան, 1959։

Սովետական երաժշտագէտ Ալեքսանդր Շահվերդեանի անունը յայտնի է յատկապէս ամբողջ Սովետական Միութիւնում։ Նրա գրչին են պատկանում բազմաթիւ աշխատութիւններ՝ նուիրուած ինչպէս հայ, այնպէս էլ ռուս եւ արեւմտաեւրոպական դասական երաժշտութեանը, կոմպոզիտորների առանձին ստեղծագործութիւններին։

Նորերս Հայպետհրատի լոյս ընծայած «Հայ երաժշտութեան պատմութեան ակնարկները», որը հեղինակի բազմամեայ աշխատանքի արդիւնքն է, ամփոփում է 19րդ դարի եւ 20-րդ դարի սկզբի նախասովետական շրջանի հայ նոր երաժշտութեան պատմութիւնը։ Այնտեղ ներկայացուած հայ երաժշտութեան ծագման ու զարգացման պատմական եւ ընդհանուր կուլտուրական պայմանները, խօսուում է հայ երաժշտութեան հայ ռուսական երաժշտական կապերի, եւրոպական երաժշտութեան մասին։ Առանձին բաժնում բնութագրուած է Տէր Կոմիտաս Ծաղրոցեանի, Տ. Չուխաճեանի, Մ. Եկմալեանի երաժշտական գործունէութիւնը։ Նա սուր զգալ է, նուիրուած Կոմիտասի կեանքին եւ ստեղծագործութեանը։

Գրքի վերջում կցուած է նրանց յաւելուած մը, որտեղ բերուած են հայկական ժողովրդական ու բանահիւսական ստեղծագործութեան նմոյշներ։

ՍԱՑՈՒՐ ՆՈՎԱ «ՀԱՑԵՐԷՆ, ՎՐԱՑԵՐԷՆ, ԵՒ ԱՏՐՊԷՅՃԱՆԵՐԷՆ ԽԱՂԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ» 317 էջ, Հայպետհրատ, Երեւան, 1959։

Երկու հարիւր տարուց աւելի է ինչ, Անդրկովկասի ժողովուրդները՝ Հայերը, վրացիները եւ ադրբեջանցիները պահպանել եւ սիրով երգում են հայ մեծանուն գուսան Սայաթ-Նովայի արուեստի երգերը։ Նրա խաղերից շատերը թարգմանուել են ռուսերէն, ուկրաիներէն, ձեւ... եւ այլ լեզուներով։

Նա այս ժողովածուում ամփոփուած են մի հարուստ ... [illegible] ... նշանաւոր գուսանի հայերէն բոլոր խաղերը (55), նաեւ 1940 թուականին լոյս ընծայուած ժողովածուի համեմատութեամբ աւելի 7-ով աւելացել է վրացերէն եւ 14-ով՝ ադրբեջաներէն խաղերի թիւը հայերէն թարգմանութեամբ։

Ընթերցելով Սայաթ-Նովայի հայերէն, վրացերէն ու ադրբեջաներէն խաղերը, անվիճելի տրամադրութեամբ համոզւում ենք ժողովածուի կազմող Մ. Հասրաթեանի այն միտքին որ նա արտայայտել է, «Կենսագրութեան ակնարկում»։ Սայաթ-Նովան հայ աշուղական յեռանկարի բարձրագոյն գագաթն է, որ 13-18-րդ դարերի այդ նշանաւոր աշուղների հոյակապ ոճի մէջ փայլում է որպէս առաջին կարգի մեծութեան աստղ, ունենալով իր բանաստեղծական ճանճարի ուժով, ժողովրդական զօսանական առաւել հասցնելով համաշխարհային պոեզիայի բարձրագոյն աստիճանին»։

Խաղերի ժողովածուն լոյս է տեսել 30 հազար օրինակ պատճառով։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
«ՍՈՒՐԻԱ»
ՕՐԱԹԵՐԹԸ

ՀՐՇԷՋ ՄՐՋԻՒՆՆԵՐ

Մրջիւններու կեանքը եւ գործունէութիւնը ուսումնասիրող կենդանաբան մը օրին մէկը Նոր Մարսի, որ մրջնոցի մը մէջ ինկած սիկառի մը առաջ բերած «հրդեհ»ին շուրջ հաւաքուեցան բոլոր մրջիւնները ու շատ չանցած մարեցին հրդեհը, որ կը սպառնար իրենց բնակարանին։

Գիտնականին բրած հետազօտութիւնները երեւան հանած են, որ մրջիւններ իրենց մարմնին մէջ ունեցած մրջնաթթուն (ֆորմիք) կրակին վրայ նետելով կը մարեն զայն։

Ինչպէս որ, աւելի լաւ ստուգելու համար այս իրողութիւնը, քանի մը անգամներ կրակ առաջ բերաւ մրջնանոցին մէջ, անգամ մը գնելով նոյնիսկ վառած մոմ մը որ հսկայ կրակ մըն է մրջիւններուն համար։ Անոնք, սակայն յարատեւ եւ անխոնջ աշխատանքով մը քանի մը վայրկեան նէն մարեցին մոմն ալ։

Ասոր նման շատ մը փորձեր յետոյ, գիտնականը նշմարեց որ այն հրդեհը զոր սկիզբները մարելու չէին երբեք կամ չէին փորձեր, վերջին փորձերուն մարեցին քանի մը երկվայրկեանի մէջ։

Փորձառու եղած էին հրշէջ ... [illegible]

[illegible]

ՋԱՅԼԱՄԻՆ ՀԱՒԿԻԹԸ

Գերմանիոյ Տէլտոն քաղաքին կենդանաբանական պարտէզի բնակիչներէն ջայլամին 120 կրամ կշռող հաւկիթը ... թաւած է վերջերս։ Ասոր կենդանութիւնը՝ քաղաքը իրար անցուցած է, հաւկիթը երեւան հանելու համար։ Աւելորդ է ըսել՝ թէ ստուգուածները բնաւած են նախ պարտէզի պահապաններուն տապիները՝ տեսնելու համար թէ վերջերս անոնց ո՞վ ծուծեղ կերած է։

ՏԿԱՐԱԿԱԶՄ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՆ

Նոյերմակոպոլ գիւղի մը մէջ, բժիշկ մը, իր տարիքը մօտ ու ամբողջ կեանքը նուիրած տարիները, փողոց ինկած է գիւղացին մը ... [illegible]

Տասը գիւղացիներ, բուժական վազեն է բռնելէ ետք ... կրցած են բանալ գինեմառանը եւ կարել։

ՍԻՆԵՄԱ ՕՓԵՐԱ

Կը ներկայացնէ արաբական լաւագոյն ֆիլմերու ցուցադրութիւնը և Երկուշաբթի 5 հոկտեմբերէն սկսեալ կը ցուցադրէ երգախառն գեղեցիկ ժապաւէն մը։

ԵՍ ԵՒ ՍԻՐԵԼԻՍ

ԽԱՂԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՏԻԱՅԻ, ՄՈՒՆԻՐ ՄՈՒՐԱՏԻ, ԱՊՏԻՒՍԱԼԱՄ ՆԱՊԼՈՒՍԻԻ, ԶԻՆԱԹ ՍԸՏԻԻ և պարուհիներ ՌԱՃԻԱ ու ՍՈՒԱՐԵՋԻԻ։

Բացի ֆիլմէն, առաջնակարգ պարուհի Ռաճա Եուսէֆ անձամբ ներկայ պիտի ըլլայ ու բեմի վրայ պիտի պարէ իր նշանաւոր պարերը ամէն օր կէսօրէ վերջի ցուցադրութիւններուն և Ուրբաթ ու Կիրակի առաւօտեան կանոնց ցուցադրութիւններուն միայն։

Այխատանքի նոր ժամերը, 3,15—6,15—և 9

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ՀԱՍԱՆ
ԱՐԱՄ վաճառատունը (Թիլէ)
ՁՄԵՌՆԱՅԻՆ ՍԵԶՈՆԻՆ ՀԱՄԱՐ ՁԵՂՉԵԱԼ
ԳԻՆԵՐ՝ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 15
ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԱՅՍ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ

Շար. Բ. էջէն

[illegible]

21 [illegible] 23-[illegible]

[illegible]

Թուականը ... էր 1930-1932 [illegible]

[illegible] 1949 [illegible]

[illegible]

ՏՈՔԹ. ՓՈԼ ՆԻՇԱՆՍ

(Շար. Դ. էջէն)

[illegible]

[illegible] 120 [illegible]

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ

[illegible]

(Շար. Բ. էջէն)

[illegible]

ՎԱՀՐԱՄ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

[illegible]

ՍԻՆԵՄԱ ԷԼ-ՇԱՐՔ

[illegible] ՇԱՐՔԻ [illegible]

ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՍ ՀԱՄԱՐ

[illegible] 17 [illegible] 6 [illegible]

[illegible] ՆԱՐԿԻՍԻ.

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ

ԱՆԳԼԵՐԷՆ ՍՈՐՎԻԼ ՓԱՓԱՔՈՂՆԵՐՈՒՆ

[illegible] ՄԻՇԵԼ ՋԱԹՄԱՃԵԱՆ [illegible] 18 [illegible]

[illegible] 5 [illegible] 5 [illegible]

ՉՈՐՍ ԱՄՍՈՒԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՆ ՀԱՄԱՐ 35 Ս. ՈՍԿԻ ՄԻԱՅՆ

[illegible]

ՄԻՇԵԼ ՋԱԹՄԱՃԵԱՆ

[illegible] 14823, [illegible]

[illegible]

Հ. Բ. Ը. Մ. Հ. Ե. Ը.

Հ. Ե. Ը. Ի ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ
ՊԱՂՏԱՍԱՐ
ԱՂԲԱՐԸ

ԿԻՐԱԿԻ 11 ՀՈԿՏ. 1959 ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ
9ԻՆ Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ՍՐԱՀԸ (ԱՋԻԶԻԵ)

ԾԱՆՕԹ.— [illegible]

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԹՂԹԱԴՐԱՄ	
[illegible]	9,50
[illegible]	9,95
[illegible]	795
[illegible]	1005
[illegible]	1000
[illegible]	1010
[illegible]	360,50
[illegible]	361,00
[illegible]	362,00
[illegible]	114,50
[illegible] 1000 [illegible]	730
[illegible] 1000 [illegible]	575
[illegible]	83
[illegible]	86
ՈՍԿԵԴՐԱՄ	
[illegible]	34,00
[illegible]	36,50
[illegible]	30,50
[illegible]	27,25

ՓՐՈՖ. ՖԵԼԵՔԻ

[illegible] 181 [illegible]